

Miocs József

A szabadkai egyházmegye zenei élete

A szabadkai egyházmegye a Duna-Tisza, Szabadka és Újvidék között, a mai Vajdaság, azaz a valamikori Bács-Bodrog vármegyét öleli fel. Ezt a területet Bácskának is nevezik, amely 8700 km², lakosainak a száma kb. 650 ezer, ebből 280 ezer a magyar. (Mindezek, és a papság kivételével a további létszámadatok a háborús helyzet okozta népességmozgások következtében csak tájékoztató jellegűek). 350 ezer római katolikus tartozik a szabadkai egyházmegyéhez: kb. 250 ezren magyarok, 100 ezer hívő pedig horvát. Az ukrán és rutén (ruszin) nemzetiségű görögkatolikusok a körösi (križevaci) eparhiához tartoznak.

Miocs József római katolikus pap (Szabadka/Subotica), rektor (Paulinum — Seminarium Dioecesanum/Püspökségi Nevelőintézet), egyházzenesz.

Az egyházmegyében 116 plébánián, ill. vikárián 96 lelkész működik a püspök úrral együtt. 5 szerzetesház van az egyházmegye területén: három ferences, egy kármelita és egy verbita ház. Ezek közül csak az újvidéki verbita atya vezet plébániát.

Az egyházmegye székhelye Szabadka (Maria Theresiopolis). 1920-ig a kalocsai egyházmegyéhez tartozott és 1968-tól önálló egyházmegye. Mind az egyházmegye élete, mind az egyházi zenei élet nagy múltra tekint vissza. Ezt az örökséget az ősi kalocsai érsekségtől őriztük meg, ahol mindkettőnek fontos szerepe volt. Nagy gonddal képezték a papokat, a kántorokat, a karnagyokat és a kórusok tagjait. A kórusok felölelték az éneket szerető híveket, akik szerették a szertartásokat és ezeken cselekvőként vettek részt. Az egyházzenei élet „bejáródott”.

Az I. világháború és ezt követő évek nem gyöngítették a liturgiai zene fejlődését. Sőt 1927-től, amikor elszakadt az eredeti egyházmegyétől, apostoli kormányzóság lett önálló püspökkel az élén, az egyházi zene az új körülmények között nemcsak hogy tovább fejlődött, hanem azt mondhatjuk, hogy csúcspontjág jutott.

A II. világháború és a háború utáni évek egyházmegyénket nagy csapásként érték. Egy időre megbénult az egyházmegye élete. Az 1960-as évektől fejlődés mutatkozott, de az újabbnál újabb csapások, majd a nagy Jugoszlávia szétesése egyházmegyénkre teljes bizonytalanságot hozott.

A sok nehézség ellenére, a minimális lehetőségek mellett is, az egyházi zenében jelentős dolgok történtek. A II. Vatikáni Zsinat értelmében sokféle újítást vezettünk be.

A zsinat előtt a zene, a híveinek áhítatát nevelő eszköz volt. A zsinat után viszont a hívek cselekvően vesznek részt és magát a liturgiát éneklik: a szabályos, előírtas énekeket és a liturgikus szövegeket.

Ami a zsolozsma éneklését illeti, a múltban több helységben a zsolozsma részét, a vesperást énekelték, még latinul is, viszont az utóbbi időben mind kevesebb helyen hangzik fel a zsolozsma, bár vannak törekvések a felújítására.

Nálunk közkedveltebbek a Szent vagy Uram!, illetve a Hozsanna énekeskönyvből való énekek, mint az Éneklő Egyház. Ebből az újabb gyűjteményből csak bizonyos helységekből énekelnek.

A múltban csak szakképzett kántorok működhettek, napjainkban viszont kántoraink sajnos csak részben képzettek. Megszerezték ugyan valamilyen vizsgát, de az előírt teljes képzésük elmaradt. Egyházmegyénk szabályzata szerint háromfokozatú vizsgát kell tenniük, és ezek adnak teljes jogú felhatalmazást a működésre. Kevés kántor működik főállásban.

Csak egyes helységekből működnek az énekkarok. Az énekkarok tagjai a valamikori nagy kórusokból származnak, ezért a közép- vagy idősebb korosztályhoz tartoznak. A kórusok repertoárja széles skálán mozog, a reneszánsz kortól napjainkig. Az énekek nyelve: magyar, horvát, latin.

Az énekeket orgonakísérettel adják elő, de újabban más hangszert is alkalmaznak, különösen nagyobb ünnepeken. Sajnos, az orgonák állapota nem kielégítő, karbantartásuk mind nagyobb gondot jelent, mivel a nincstelenségünk mind nagyobb, és így nem jut pénz felújításukra.

Templomainkban megjelentek az elektronikus orgonák, de ügyelünk arra, hogy a hangszín a templomi éneklésre alkalmas maradjon, ne legyen romboló hatással.

Püspökségünknek nem kis erőfeszítésbe került, hogy megnyissa a Katekétikai-Teológiai Intézetet, melynek keretében kántorképző nyílik az új iskolaévtől.

Alkalmyszerűen zeneáthátokat, hangversenyeket és különböző zenés műsorokat rendezünk.

Egyházi kórusaink alkalomadtán, szemlén mutatkoznak be. A gyermek és ifjúsági kórusok évente az ún. Ezüstcsengő dalversenyen lépnek fel.

Az egyházmegye lelki gyakorlatos házában (Tóthfalu), évente kántornapot szoktunk tartani. Reménykeltő, hogy néhány fiatal az egyházi zene felé fordult, orgonaszakot, illetve egyházi zenét tanulnak középiskolai és akadémiai szinten. Minden biztató jel arra vall, hogy az egyházi zene életünkben ismét fellendülésben van és visszaszerzi valamikori hírnevét vidékünkön és egyházmegyénkben.